

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 14935
Tarih : 19.10.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve gerekçesi ekte tarafınıza sunulmuştur. 19.10.2021

OYA ERSOY

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ

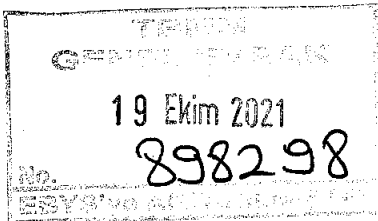
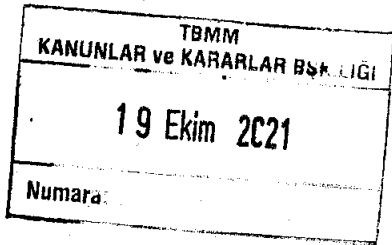
GENEL GEREKÇE

2020 yılının başından itibaren dünyada, Mart ayından itibaren de ülkemizde COVID-19 salgını ekonomik ve sosyal tahribatlara yol açmıştır. 2021 yılı asgari ücret belirleme süreci ise bu tahribatların olduğu özellikle yoksulluğun ve işsizliğin pandeminin etkisiyle daha da arttığı bir dönemde gerçekleşmiştir.

Asgari ücret, Türkiye’de bir işçinin kazandığı en az ücret olmaktan çok daha fazla anlam ifade etmektedir. Asgari ücret tüm bir çalışma hayatını, ve neredeyse tüm çalışanların ücretlerini belirlemektedir. Özellikle ücret artışları çoğunlukla asgari ücretin artışı kadarında uygulanmaktadır. Yani asgari ücret yalnızca asgari ücret alan çalışanları değil, ülkedeki tüm çalışanları ilgilendiren önemli bir belirleyendir.

AKP döneminde işçilerin değil, işverenlerin ve sermaye sahiplerinin korunduğu bir çalışma düzeni kurulmuş, sermaye sahipleri ve yandaş şirketler zenginleşirken ücretli çalışanlar fakirleşmiştir. Ülkenin %99’u, %1’nin refahı için ölümüne çalışmaya mahkum edilmiştir. Son bir buçuk yıldır bütün bu kölece çalışma düzeninin yanına pandemi koşulları da eklendiğinde yoksulluk artık yurttaşların intihar etmesine varacak noktalara gelmiştir. Pandeminin başlarından itibaren iktidar ve ortakları tarafından meclise getirilen ve pandemiye karşı önlem içeren tüm teklifler ise sermaye sahiplerine, işverenlere, doğayı tahrip eden maden ve enerji şirketlerine ve teknokentlere vergi muafiyetleri, istisnalar ve destek paketleri içermiştir. TBMM’de görüşülen ve işçileri koruduğu iddia edilen yasada ise işten çıkarmalar

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 20 Ekim 2021	Esas No: 2/3888

yasaklanmıştır ancak bu sefer de işçiler ücretsiz izin uygulaması ile sefalet ücretine mahkum edilmiştir.

Haziran 2021’de işten çıkarma yasağının kalkmasının ardından dar tanımlı işsiz sayısında patlama yaşanmıştır. Temmuz 2020’de mevsim etkisinden arındırılmış (MEA) dar tanımlı işsiz sayısı 4 milyon 449 iken Temmuz 2021’de 3 milyon 902 bine düşmüştür. TÜİK Temmuz 2021 dönemi gösterge işsizlik oranı olarak ifade ettiği MEA dar tanımlı işsizlik oranını yüzde 12,0 ve TÜİK’in âtil işgücü olarak adlandırdığı, DİSK-AR’ın ise geniş tanımlı işsizlik olarak ifade ettiği oranı ise yüzde 23,6 olarak açıklanmıştır. Mevsim etkisinden arındırılmış (MEA) geniş tanımlı işsizlik (âtil işgücü) oranı son bir aylık dönemde ise 1,2 puan artmıştır. Geniş tanımlı işsizlik Temmuz 2019’dan Temmuz 2021’e 1 milyon 790 bin kişi artarak 8 milyon 421 olarak hesaplanmıştır.

Pandeminin yönetilememesi ve ekonomik kriz koşullarında pandemi döneminin karşılanması sebebiyle yoksulluk ve pahalılık artmaya devam etmektedir. 2022 yılı kış mevsiminde işsizlik ve pahalılığın daha da artacağını görülmektedir. Türkiye salgın süresince milli gelirine oranla kendi halkına en az nakit desteği veren ülke olarak kaydedilmiştir. Pandemi döneminde işçiler, işsizler, dar gelirliler, esnaflar, çiftçiler geçim sıkıntısı ile boğuşurken bu süreçte ayrıcalıklı şirketlere teşvikler sağlanmış, vergi afları getirilmiştir.

Türkiye’de asgari ücret ortalama ücret haline gelmekte ve ücretler de asgari ücret seviyesine doğru gerilemektedir. 10 milyon civarında işçi asgari ücret ve altında veya asgari ücrete yakın bir ücretle çalışmaktadır. 3,3 milyon işçi (bütün ücretli çalışanların yüzde 17’si) asgari ücretin altında bir ücretle çalışmakta ve asgari ücretin yarısından daha az ücretle çalışan işçi sayısı 1 milyona yakındır. Asgari ücret ve altında bir ücretle yaşamını sürdürmek zorunda kalan işçilerin sayısı neredeyse 7,5 milyondur, bu sayı bütün çalışanların yüzde 38,3’ünü kapsamaktadır.

2021 yılında Asgari Ücret Tespit Komisyonu uluslararası standartları göz önünde bulundurmadan ve tek bir işçi üzerinden hesaplamalar yaparak bir ücret belirlemiştir. 2021 yılı asgari ücreti yüzde 21,5 artışla brüt 3.577,50 TL, net 2.825,90 TL olarak belirlenmiştir.

2021 yılının Eylül ayında dört kişilik bir ailenin açlık sınırı 3.049 TL, yoksulluk sınırı ise 9.931,59 TL olarak açıklanmışken, 2021 yılı net asgari ücreti 10 milyonluk asgari ücretli çalışanın açlık sınırının altında yaşamaya çalıştığını göstermektedir.

Açlık sınırında yaşamaya mahkum edilen işçiler diğer bir yandan da vergi yükünün altında ezilmektedir. Asgari ücrete yapılan vergi ve kesintiler ise asgari ücretin mantığı ile ters

düşmekte ve oldukça yüksek seviyelerdedir. Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları'nın raporuna göre brüt asgari ücretin dolaylı-dolaysız vergi ve diğer kesintiler ile birlikte işçinin eline brüt asgari ücretin sadece yüzde 66,6'sı net harcanabilir ücret olarak geçmektedir. Brüt asgari ücretin yüzde 33,4'ü (1.195,21 TL) vergi ve diğer kesintilere gitmektedir. Brüt asgari ücret üzerinden 500,85 TL SGK işçi primi, 35,78 TL işsizlik sigortası primi ve 27,15 TL damga vergisi kesilmektedir. Asgari ücretli bir işçi yılda 325,8 TL damga vergisi vermektedir. 268,31 TL asgari geçim indirimi düşüldüğünde işçiden yapılan gelir vergisi kesintisi 187,82 TL olmaktadır.

DİSK-AR'ın hesaplamalarına bakıldığında brüt ücretten yapılan doğrudan kesinti toplamı 751,6 TL'dir. Brüt ücret üzerinden dolaylı vergiler ve kesintiler hesaplandığında bu kesintilerin toplamı 1.195,21 TL'ye ulaşmaktadır. Asgari Geçim İndirimi de dahil edildiğinde asgari ücretlinin eline geçen harcanabilir ücret 2.382,29 TL olmaktadır.

2008 yılında vergi iadesi uygulamasının kaldırılan yapılan düzenleme ile getirilen AGİ ise asgari ücretin parçası olarak görülmemelidir. AGİ işveren tarafından, işçiye ödenmez ve ücretin parçası değildir, devlet tarafından ödenen destektir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın asgari ücret tablosuna bakıldığında 2021 itibarıyla AGİ hariç, net asgari ücret 2.825,90 TL değil, aslında 2.557,59 TL olduğu görülecektir. İşveren tarafından işçiye ödenen net asgari ücret 2.557,59 TL'dir kalan kısım ise bütçeden sağlanmaktadır.

Asgari ücretle çalışan bir işçi yılın ikinci yarısında vergi dilimine girmekte ve gelir vergisi ödemektedir. 2002-2003 yılında ilk vergi dilimi tarifesi asgari ücretin 15-16 katı iken şimdi ilk vergi dilimi tarifesi asgari ücretin 6,71 katına gerilemiştir. Bu durum ise asgari ücretinin yıl sonuna doğru azalması anlamına gelmektedir.

2008 yılında yapılan düzenleme ile işverene SGK işveren primlerinin 5 puanı merkezi yönetim bütçesinden karşılanmaktadır. 2010 yılından bugüne kadar işverene sağlanan bu desteği miktarı 147 milyar TL'ye ulaşmıştır. Asgari ücret artışının önemli bir bölümü kamu kaynaklarından karşılanmaktadır, sağlanan bu desteğin faturası ise halk tarafından ödenmektedir, çünkü sağlanan kamu kaynakları işverene sağlanan destekler olmaktadır. İşverene sağlanan 5 puanlık SGK prim desteği sağlanmasına karşılık, işçileri destekleyecek herhangi bir uygulama söz konusu değildir. Asgari ücretin tüm yükü yine halkın sırtına yüklenmekte ve işvereni bekası öncelenmektedir.

Asgari ücretlinin pandemi koşullarında ve ekonomik krizin yükünün altında ezilmesinin önüne geçilmesi, mağduriyetin azaltılması için asgari ücretin tümüyle vergi dışı bırakılması ve SGK prim ödemelerinin devlet tarafından karşılanması ile söz konusu ücret 751,6 lira artırılabilir. 2.825,9 TL olan net asgari ücret 3.577,5 TL'ye yükseltilebilir ve bu yolla asgari ücretin toplam maliyeti daha az artmış olacaktır. Asgari ücretin vergi dışı bırakılması ve SGK primi desteğinin sağlanmasıyla asgari ücretin yüzde 26,6 oranında artmasını sağlayacaktır.

Pandemi döneminden en çok etkilenen diğer bir kesim ise emekliler olmuştur. Emekliler Covid-19 yüksek risk grubunda olmaları nedeniyle eve kapandıkları için ruhsal ve sosyal olarak oldukça etkilenmelerinin yanısıra bir de geçim sıkıntısı ile yüzyüze bırakılmışlardır. Döviz kurundaki dalgalanma, ekonomik kriz koşulları nedeniyle elektrikten, suya, doğalgazdan, gıda ürünlerine kadar tüm bu harcama kalemlerinde fiyat artışları yaşanmıştır. Tüm bu pahalılığın karşısında ise zaten düşük olan emekli maaşları enflasyon ve pahalılık karşısında daha da erimiştir. Öte yandan farklı statüde hizmetleri olan kişiler emekli oldukları mevzuata göre farklı emekli maaşları almakta ve emekli maaşları arasında ciddi farklar oluşmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı haziran ayı enflasyon verileri ile birlikte memur maaşlarına ve emekli aylıklarına yapılacak zam oranı da belli olmuştur. Buna göre, memur maaşlarına ve tüm emekli aylıklarına yüzde 8.45 oranında zam yapılmıştır. TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranı ile pazar ve markette yaşanan enflasyonun aynı olmadığı ise açıkça görülmektedir. Yapılan zamlarla birlikte 1 Temmuz'dan geçerli olmak üzere doğalgaza yapılan yüzde 12 oranındaki zammın enflasyona doğrudan etkisi 0.2 puan, elektriğe yapılan yüzde 15 oranındaki zammın etkisi 0.4 puan olacaktır. Elektrik ve doğalgaz zammının enflasyona doğrudan ve dolaylı etkisinin ise 1.1 puan olacağı hesaplanmaktadır. Memur maaşlarına ve emekli aylıklarına yapılan zammın 1.1 puanı ise henüz kişilerin eline geçmeden eriyecektir.

Asgari ücretin hali hazırda açlık ve yoksulluk sınırının çok altında kaldığı bilinirken, emekli maaşlarının bu ücretin bile altında olması kabul edilemez bir durumdur. Asgari ücret bile geçinmek için yeterli değilken asgari ücretin altında emekli maaşı ödenmesi emeklileri açlıkla yüzyüze bırakmak anlamına gelmektedir. Pandemi döneminde emeklilerin geçim sıkıntısını bir nebze de olsa azaltmak için en düşük emekli maaşının asgari ücret tutarına çıkarılması gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1: Madde ile; 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinde değişiklik yapılarak, Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından belirlenen asgari ücret karşılığı çalışan işçiler gelir vergisinden muaf tutulmaktadır.

MADDE 2: Madde ile; 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı tabloya eklenen fıkra ile Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından belirlenen asgari ücret karşılığı çalışan işçiler damga vergisinden muaf tutulmaktadır.

MADDE 3: Madde ile; 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa ek madde eklenerek asgari ücretle çalışan sigortalıların prime esas kazançları üzerinden hesaplanacak prim tutarının Hazine tarafından karşılanması amaçlanmaktadır.

MADDE 4: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na ek madde eklenerek; en düşük emekli maaşının net asgari ücret seviyesine yükseltilmesi sağlanmaktadır.

MADDE 5: Yürürlük maddesidir.

MADDE 6: Yürütme maddesidir.

GELİR VERGİSİ KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“18. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesinde belirtilen Asgari Ücret Tespit Komisyonunun belirlediği asgari ücret karşılığında çalışan işçilerin ücretleri.”

MADDE 2- 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı tablonun “III - İşçiler, çiftçiler ve göçmenlerle ilgili kağıtlar” başlıklı bölümüne aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“11. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesinde belirtilen Asgari Ücret Tespit Komisyonunun belirlediği asgari ücret karşılığında çalışan işçilerin ücretleri ve primlerinin ödenmesinde düzenlenen kağıtlar.”

MADDE 3- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 20- Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında asgari ücretle çalışan sigortalıların prime esas kazançları üzerinden hesaplanacak prim tutarları Hazinece karşılanır.”

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

MADDE 4: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 21: Bu kanunun 27 inci maddesi kapsamında hesaplanan malullük aylığı ile 29 uncu maddesi kapsamında hesaplanan yaşlılık aylığı ile diğer sosyal güvenlik kanunları gereğince ödenen yaşlılık ve malullük aylıklarının ödeme tarihi itibarıyla 16 yaşından büyükler için yürürlükte olan asgari ücretin net tutarı arasındaki fark tutarı kurumca aylıklarıyla birlikte ek ödeme ödenir. Bu Kanun ve diğer sosyal güvenlik kanunları uyarınca ölüm sigortası kapsamında hak sahiplerine ödenen aylıklar açısından da birinci cümlede tanımlanan ek ödeme, ölüm aylığına esas aylık açısından hesaplanarak hak sahiplerine ödenir.”

MADDE 5- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.